

D'altra banda, on són les activitats collectives que en matèria d'higiene mental porten a terme els seus companys? Per què haig d'ésser precisament "jo" qui obri el foc?—Es demana aleshores el psiquiatre desconegut... i lentament, cau de nou en l'esfera dels automatismes, formula un pronòstic incert, aconsella un immediat isolament del malalt i pronuncia les frases estereotipades que ja hem sentit en començar la nostra exploració cristaloscòpica.

Hem fet, doncs, un viatge cíclic—d'*aller et retour*—dins la seva mentalitat. Quines són les impressions que aquesta excursió ens ha produït? Certament, no massa falagueres. La vida interior del psiquiatre desconegut no té res d'envejable: per tal d'assegurar mitjanament la seva existència s'ha vist obligat primerament a fer un esforç gegantí d'assimilació de coneixements que fins ara havia d'adquirir penosament per no tenir categoria oficial la docència de l'especialitat. Després s'ha hagut de recloure per pròpia voluntat en plena joventut durant un temps més o menys llarg, en un establiment frenocomial on ha conviscut amb esperits turmentats per la passió i el desvari o desfets ja pel procés psicòtic deixant entre ells trossos del seu propi esperit. Finalment, quan ja ha aconseguit formar-se, quan ha penetrat el suficient en les profunditats de la psique humana per a comprendre—si més no—els perills que la volten i saber els camins que poden fer-la perdre's... es troba que *ell mateix* ha perdut també el contacte ingents amb la realitat i està, ja, classificat com un ésser especial intermediari entre els móns de la Raó i de la Bogeria, a qui els sans consideren una mica apartat de la normalitat i els boigs, en canvi, no ho estimen prou per a acceptar-lo en la seva cofradia. Condemnat aleshores a fer alternativament d'homo sapiens i d'homo faber, de científic i de pràctic, en comptes d'enlairar-se vigorosament i crear sobre els dos móns fenomènics que ha descobert la síntesi feconda del seu propi esperit, intenta inútilment trobar una fórmula clandestina de convivència

amb un i altre, delimitant-los artificialment i separant-los en el seu calendari existencial.

Però aquesta feina de desdoblament personal és feixuga i penosa. Els escafandriers que volen viure dins de l'aire i dins de l'aigua moren joves, físicament esgotats per l'esforç d'adaptació al doble ambient. Els psiquiatres que volen també viure els móns racional i irracional adaptant successivament o simultània els plans de la consciència i de la inconsciència es veuen obligats a fer una gimnàstica mental que els pren la seva energia espiritual i seca paulatinament llurs fonts creadores, treient-los el goig de viure. Sortosament llur sacrifici no és estèril: els escafandriers deixant els pulmons dins l'oceà li roben alguns dels seus més preuats tresors: el psiquiatre, deixant la seva tranquil·litat presa en les xarxes del monstruós inconscient ancestral aconsegueix també treure d'ell algun esperit delicat que havia estat la seva víctima. Si el religiós promet la salvació de l'ànima en el futur, el psiquiatre aconsegueix mantes vegades la salvació de l'esperit en el present. És l'única gran alegria que li està reservada, veure com retorna paulatinament a la llar i és rebut entre els seus el malalt mental segregat del centre psiquiàtric; no espera cap agraïment ni aspira a cap homenatge. És un modest barquer que passa la vida portant riu amunt fins a la ribera prolífica de la salut, els esperits vençuts pel corrent tumultuós de la Vida; els deixa allà salvats del perill i arbora novament els remes per tal de recollir un altre naufrag. Tasca callada i simpàtica, aviat oblidada perquè d'ella se'n gaudeix.

Jo us demano, senyors, per a aquest psiquiatre desconegut que avui no ens ha pogut escoltar i que acavem de tornar al seu ascètic despatx observatori d'un vell establiment frenocomial, un petit aplaudiment que l'encoratgi per tal que ell també pugui salvar el seu esperit quan li vingui el defalliment de la vellesa i estigui a punt de perdre's amb la barca en la negra nit de l'Infinit No Res.